

ועדת איכות הסביבה - פרדס חנה כרכור

מדיניות להטמעת שמירה על עצים ולטיפול נטיעת עצים במרחב הציבורי - ממשק עבודה בין אגפי המועצה המבצעים פרויקטים לאגף שפ"ע

פברואר 2026

רקע:

כמו בכל ערי העולם המתקדם, העצים והצמחייה ברחבי המועצה המקומית פרדס חנה-כרכור הם מרכיב חיוני בשמירה על איכות החיים, הסביבה והמרחב הציבורי. צמחייה בריאה ותוססת משפרת את איכות האוויר באמצעות ייצור חמצן, ספיחת פחמן דו-חמצני וסינון מזהמים כמו אבק ומתכות רעילות. בנוסף, עצים מספקים צל והגנה מפני קרינה, מפחיתים את עומסי החום, מסייעים בבידוד רעש ואף יכולים לתרום להפחתת רעידות אדמה. מעבר להיבטים הסביבתיים, העצים והצמחייה יוצרים מרחב ציבורי מזמין ונעים, המעודד קהילה פעילה, תומך בפעילות חברתית, תרבותית וכלכלית, ומשפר את נוף וחזות היישוב.

מליאת מועצת פרדס חנה כרכור קיבלה כבר ב- 10.9.2020 החלטה לאמץ מסמך של מדיניות עצים במרחב הציבורי, אשר הוכן ע"י מומחים בתחום (בהתנדבות) והוצג בפני מליאת המועצה. כמו כן ההחלטה קבעה כי הועדה לתכנון ובנייה תבחן הכנת הנחיות מרחביות לבנייה גם בשטחים הפרטיים. למרות החלטה זו, עד היום לא קודמו הנחיות מרחביות לבנייה בשטחים הפרטיים, ופעולות המועצה בתחום שמירה על עצים קיימים ונטיעת עצים חדשים לא עומדת בקנה אחד עם המדיניות שאומצה.

נוהל זה מתייחס לעבודות ציבוריות שמבוצעות ע"י המועצה, קבלנים מטעמה או גופים אחרים אשר פועלים בשטח המועצה ובאישורה.

הנהלת המועצה מסכימה כי יש חשיבות לשימור עצים ופיתוח סביבתי במרחב העירוני, והם צריכים לקבל ביטוי והתייחסות בכל תוכנית ותוכנית – ציבורית ופרטית. המועצה היא האחראית על תכנון וביצוע תוכניות הפיתוח הציבוריות. כיום פרויקטים אלו נמצאים ברובם תחת האחריות של מהנדסת העיר, ובחלקם באחריות אגף התפעול. בקרוב ייכנסו לתמונה גורמים חדשים שיהיו אחראים לביצוע פרויקטים במרחב הציבורי - אגף ביצוע, וכן תאגיד המים המשותף לפרדס חנה כרכור, חריש ואור עקיבא. האחריות לתחזוקה, לטיפול ולטיפול בעצים בשגרה במסגרת תחום האחריות של אגף שפ"ע (בנושאים הרלוונטיים כגון גינון, תחזוקת עצי העיר וכד') – עליו ממונה מנהל/ת אגף שפ"ע.

מטרת נוהל זה היא להבטיח את שמירת העצים הקיימים מפני פגיעה, כריתה או העתקה שלא לצורך, לצד תכנון והרחבה של מצאי הצמחייה והעצים במרחב הציבורי. הנוהל מחדד את הממשק בין הגורמים המבצעים את פרויקטי הפיתוח לגורמים האחראים לטיפול המרחב הציבורי. הנוהל נועד להבטיח תנאי מחיה מיטביים לעצים ולתושבים כאחד, לתרום לטיפול הסביבה ולחזק את אופייה הייחודי של פרדס חנה-כרכור כיישוב ירוק, בריא ומקיים.

שלב התכנון:

- ככלל, יש לבצע פגישת התנעה לפרויקטים ציבוריים, עם מחלקת שפ"ע, טרם יציאה לביצוע ע"מ לידע ולתאם את העבודות והתנאים לביצוע העבודות בכל פרויקט.
- ישיבת טרום תכנון תכלול את הגורם המנהל את הפרוייקט (אגף הנדסה/ביצוע/תאגיד המים) ונציג אגף שפ"ע (ייקבע ע"י מנהל האגף).
- טרם שלב התכנון על המודד לסקור ולמדוד את העצים הקיימים כולל גבהים (X,Y,Z) ולהעלות אותם על מפת המדידה.
- אם יש עצים בשטח התכנית יש לתקצב כחלק מאומדן הפרוייקט אגרונום מלווה לפרוייקט. האגרונום המלווה יתוקצב ע"י המועצה ולא הקבלן ויהיה חלק מאומדן הפרוייקט, לטובתו יוקדש סעיף תקציבי נפרד.
- במקומות בהם יש עצים בעלי ערכיות גבוהה יש לתקצב אגרונום לביצוע סקר עצים וכתובת מפרטי שימור פרטניים.
- כחלק מהתכנון, יש להטמיע בתוכנית הפיתוח את בתי הגידול של העצים הקיימים והחדשים. על תוכנית פיתוח זו להיות חלק אינטגרלי מתוכניות הפרוייקט לביצוע.
- בכל מקרה ביצוע של הנדסה יהיו קנסות מפורסמים מראש על אי עמידה או אי ביצוע בכל הנוגע לעצים ושפ"ע, בלפחות 200% מערך העבודה הספציפית.
- יש לקיים ישיבת שולחן עגול (לאחר תכנון ראשוני) שבה גורמי הנדסה, שפ"ע ואגרונום מלווה.
- במידה ונדרשת כריתה, יש להוציא אישור מפקיד היערות, ולפרסם אישור כריתה באתר המועצה ועל העץ עצמו, במשך לפחות שבועיים בטווח של 3 חודשים לפני הכריתה.
- יש להגיש תכנית השקיה כחלק ממסמכי הפיתוח הנופי.
- יש לאמץ ולהכניס למכרז הביצוע את נוהל **עבודות ליד עצים של משרד החקלאות**- הגנה על עצים.

שלב הביצוע:

- ימונה מנהל פרויקט מטעם הנדסה בכל פרויקט של פיתוח.
- בכל פרויקט ימונה אגרונום מלווה לשלב העבודות (מינימום לשלב החפירות ומילוי מצעים וכד').
- במידה והעבודות מתפרסות על שטח פתוח טבעי, יש לבצע סקר ביולוגי לפני כן ולפעול להעתקת חיות בר מהשטח, עד כמה שניתן.
- בתי גידול: טרם הכנסת חמרה גננית לבתי הגידול יש לקיים סיור עם מנהל הפרוייקט וגורם מטעם שפ"ע לאישור ביצוע מול תכנון של בית הגידול.
- יש לתקצב חמרה גננית לבתי הגידול כחלק מאומדן הפרוייקט.
- במידה ויש צורך בכריתה או גרדום עץ, יש להימנע מלעשות זאת בתקופת הקינון - אמצע פברואר עד סוף יוני.
- מסירה: יש לבצע מסירה בכל פרויקט, באחריות מנהל הפרוייקט. המסירה תתבצע בין הקבלן המבצע לקבלן האחזקה. במסירה ינכחו מנהל הפרוייקט מטעם הנדסה, קבלן הפרוייקט ונציג אגף שפ"ע.

- טרם תשלום סופי, יש לקבל את אישור אגף שפ"ע לביצוע המסירה, כולל תיקונים וליקויים.

עבודות חירום:

כל סעיפי שלב הביצוע יחולו גם במקרה של עבודות חירום עד כמה שניתן לקיימם.

הערות כלליות לנוהל:

- מחלקת הנדסה תשתף את גאנט הביצוע עם מחלקת שפ"ע ותוכניות אחרות בהקדם האפשרי מרגע ההחלטה, לטובת שיתוף ידע והסתכלות כוללת על התוכניות.
- יש להימנע מכריתת או העתקת עצים עד כמה שניתן, גם אם זה דורש שינוי תוכנית.
- יש לנצל עבודות חדשות ליצירת בתי גידול איכותיים בגדלם ועם מערכת השקייה בשטח התוכנית בכמות מקסימלית על התכסית בביצוע.
- בחירת העצים או הצמחייה תהיה ע"פ מסמך מדיניות גינון בר קיימא של המושבה, ובאישור מחלקת שפ"ע.
- בעבודות בנייה, או שתילה במדרון, יש להתייחס לסחף קרקע פוטנציאלי ולתכנן מנע.